

MOKINIO AUTENTIŠKOS PATIRTIES ĮPRASMINIMO BŪDAI PRADINIO UGDYMO PROCESĖ

Jovita Povilaitytė, Jurgita Lenkauskaitė

Šiaulių universitetas, Edukologijos institutas

El. p. jurgita.lenkauskaite@su.lt

Įvadas

Šiandien pasauliniu mastu pripažįstama būtinybė ieškoti naujų mokymo(si) galimybių ir mažiau naudoti tradicinio mokymo modelį (Global Challenge Insight Report, 2016). G. Voukelatou (2019) teigia, kad sparti socialinė ir kultūrinė raida turi įtakos švietimo poreikių didėjimui bei naujų mokymo(si) metodų atsiradimui ugdymo procese. Į mokytoją orientuotas, tradicinis mokymas darosi neproduktyvus siekiant ugdyti mokinių kompetencijas ir tikintis jų geresnių akademinėsių pasiekimų.

Mokinio patirties svarba ypač išryškėja taikant patirtinį ugdymą(si). Tai yra aktyvaus, į mokinį orientuoto mokymosi strategija, kuri remiasi konstruktyvizmo teorijos idėjomis. Jomis grindžiamame ugdyme daug dėmesio yra skiriama mokymosi aplinkoms, asmenims poreikiams ir motyvams. Ši mokymosi teorija atkreipia dėmesį į besimokančiųjų aktyvų ir savivaldį žinių konstravimo procesą. Jo metu, remiantis anksčiau įgytomis žiniomis ir patirtimis, kuriamos naujos idėjos, sąvokos, prasmės (Monkevičienė, Sakadolskis, Bruzgelevičienė ir kt., 2014). Patirtinis ugdymas šiandien apibrėžiamas kaip filosofija ir metodika, kai pedagogai sąmoningai išnaudoja besimokančiųjų tiesioginę patirtį, siekiant plėsti žinias, ugdyti įgūdžius (Braslauskienė, Norvilienė, Šmitienė, 2018). Mokinio pritaikomos ir plėtojamos turimos žinios išlieka ilgalaikėje atmintyje. Realizuojant šią ugdymo(si) strategiją ieškoma būdų, kaip mokinio turima patirtis gali būti įprasminama ugdymo(si) procese.

Pragmatinio konstruktyvizmo teoriją plėtojusio filosofo J. Dewey (cit. iš Braslauskienė, Norvilienė, Šmitienė, 2018) teigimu, mokomųjų dalykų mokytis atskirai nereikia, ugdymas turėtų prasidėti nuo vaiko patirties, jis turėtų būti kontekstualus. Anot J. Warren, K. Hof, L. Morris ir kt. (2012), mokiniai sužino daugiau ir lengviau įsisavina mokomąją medžiagą, kai mokymas(is) yra grindžiamas realiais ir konkrečiais gyvenimo įvykiais, jau turimomis mokinių patirtimis.

Ugdymas, kurio metu pagrindinis išteklius yra mokinio turima patirtis, sudaro galimybę ją plėtoti ir

įprasmininti. Toks ugdymas tampa mokiniams aktualus ir įdomus. Pastaraisiais metais teoriškai gan plačiai pagrindžia mokinio autentiškos patirties svarbą ugdymo procese, bet empiriškai šis objektas dar nedaug tyrinėtas (Kladder, 2018; Mellow, 2015; Muszynska, Urpi, Galazka, 2017). Atsižvelgiant į tai, kad pagrindus, svarbius mokantis visą gyvenimą, vaikai įgyja jau pradinėse klasėse, kyla **probleminis klausimas** – *kokiais būdais mokinio turimą autentišką patirtį galima įprasmininti pradinio ugdymo procese?*

Tyrimo objektas – mokinio autentiškos patirties įprasminimo būdai pradinio ugdymo procese.

Tyrimo tikslas – atskleisti, kokiais būdais yra įprasminama mokinio autentiška patirtis pradinio ugdymo procese.

Tyrimo metodai: mokslinės, metodinės literatūros, švietimą reglamentuojančių dokumentų analizė, apklausa raštu, turinio (*content*) analizė.

Mokinio patirties įprasminimas ugdymo(si) procese: teoriniai aspektai

Didžiausia reikšmė vaiko patirčiai tenka jam mokantis patirtinio mokymosi būdu. S. Chapman ir kt. (2008) (cit. iš Gudinavičius ir Raščiuviene, 2014) teigimu, patirtinis mokymas(is) yra viena iš seniausių mokymosi formų. Šio mokymosi idėjos yra žinomos nuo ankstyvųjų žmogaus ugdymo laikų. Mokymasis iš pasakojimų, perduodamų žodžiu, tęstinio mokymosi rodo, kad patirtinis mokymasis vyravo ir anksčiau (Braslauskienė, Norvilienė, Šmitienė, 2018). Patirtinis ugdymas šiandien apibrėžiamas kaip filosofija ir metodika, kai pedagogai sąmoningai išnaudoja besimokančiųjų tiesioginę patirtį, siekiant plėsti žinias, ugdyti įgūdžius. Galima teigti, kad konstruktyvizmo teorija grįstas ugdymas yra orientuotas į mokinio patirties su aplinka sąveiką, kai pažinimas vyksta pačiam besimokančiajam konstruojant žinias apie jį supantį pasaulį.

Patirtiniu ugdymu(si) siekiama vaikų poreikių tenkinimo, sutelkiant dėmesį į supratimą, veikimą ir

patirtį, o ne į mechaninį įsiminimą. Patirtinio ugdymo strategijoje pabrėžiamas mokymasis, kuris pasitelkia veiklą, siekiant kiekvieną vaiką ugdyti akademiškai, fiziškai, kultūriškai ir dvasiškai jį palaikančioje ugdymo įstaigoje, bendruomenėje, sudarant vaikui galimybę pasinaudoti jo turima patirtimi (Luckner, Nadler, 1997; Braslauskienė, Norvilienė, Šmitienė, Vismanienė, 2018).

Patirtinis ugdymas(is) vyksta tuomet, kai besimokantieji įsitraukia į įvairias veiklas, po to apmąsto savo patirtį ir, pasinaudodami šia analize, konstruoja naudingas išvalgas, kurios gali keisti jų elgesį ir mąstymą. Šio ugdymo(si) pradininkas J. Dewey (cit. iš Braslauskienė, Norvilienė, Šmitienė, 2018) yra įsitikinęs, kad ugdymas turėtų prasidėti nuo vaiko patirties, jis turėtų būti kontekstualus. Ugdymo procesui esant kontekstualiam, mokytojai atsižvelgia į mokinių turimas autentiškas asmenines, socialines ir kultūrinės patirtis, jų gyvenimo ir mokyklos veiklos kontekstą (Ugdymas(is) paradigmų kaitoje, 2016). Kontekstualus ugdymas leidžia mokiniams ugdymo procese plėsti jau turimas žinias, kurios išlieka ilgalaikėje mokinių atmintyje.

Pasak J. Piaget (cit. iš Barkauskaitė, Brandišauskienė, Chodzkienė ir kt., 2015), kiekvienas žmogus konstruoja savo tikrovę, kurią vėliau bando susieti su jį supančia aplinka. Dėl šio proceso atsiranda sąveika tarp vidinės schemos, t. y. mąstymo, supratimo bei turimų žinių, ir supančio pasaulio. Šiai sąveikai vykstant besimokantysis nuolat konstruoja ir rekonstruoja savo žinias apie pasaulį, suteikia prasmę savo turimoms patirtims bei kuria žinių struktūras. Patirtinio mokymosi teorija apibrėžia mokymąsi kaip procesą, kurio metu mokomasi keičiantis patirtimi. Žinių rezultatai gaunami iš patirties suvokimo (Sternberg ir Zhang, 2001). Anot K. Reich (1996) (cit. iš Barkauskaitė, Brandišauskienė, Chodzkienė ir kt., 2015), žinių konstravimas yra įvairūs būdai ir metodai, kurių metu besimokantysis gali pats pažinti, eksperimentuoti, išbandyti. Besimokantieji žinias konstruoja atsižvelgdami į asmeninius interesus, motyvaciją ir išgyvenimus. Remiantis K. Reich (1996) teiginiu, galima konstatuoti, kad mokinio patirtis ugdymo(si) procese įprasminama ir plėtojama leidžiant jam eksperimentuoti, išbandyti ir pritaikyti jau turimą patirtį bei naujai įgytas žinias.

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindinis patirtinio ugdymo(si) išteklius yra ugdytinių turima patirtis. Ši ugdymo(si) strategija mokiniams leidžia tapti aktyviais ugdymo(si) proceso dalyviais, kurio metu jie gali įprasminėti jau turimą patirtį. Ši patirtis yra plėtojama mokiniams ja tarpusavyje dalijantis, eksperimentuojant, pritaikant turimas ir įgytas žinias praktiškai.

Tyrimo metodika ir organizavimas

Siekiant atskleisti mokinioturimos autentiškos patirties įprasminimo mokymosi procese būdus, pasirinkta atlikti kokybinį tyrimą. Kokybinio tyrimo duomenys atskleidžia ne faktus ar statistiką, o patirtis, prasmes, procesus (Žydžiūnaitė, Sabaliauskas, 2017). Tyrimo metu remtasi fenomenologine filosofija, siekiant suprasti informantų atskleidžiamas prasmes. Atlikdamas tyrimą, remiantis šia filosofija, tyrėjas nagrinėja ne patį reiškinį, o tai, kaip jį supranta tyrimo dalyviai (Žydžiūnaitė, Sabaliauskas, 2017). Fenomenologinė metodologija skiria dėmesį tiriamųjų subjektų suvokimui, jų socialiniam kontekstui, padeda atskleisti žmonių supratimą ir interpretacijas (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016).

Tyrimui atlikti pasirinktas apklausosraštu metodas. Jo privalumas tas, kad į užduodamus klausimus informantas gali atsakyti jam patogiu laiku, kas turi įtakos atsakymų išsamumui (Kardelis, 2002). Apklausoje, atliktoje 2020 m. kovo mėn., dalyvavo 6 tiriamieji: 5 pradinio ugdymo pedagogai ir 1 ugdymo įstaigos administracijos atstovė (vadovė). Informantais pasirinkti remiantis tiksline atranka. Į pateiktus klausimus atsakė vienos pradinio ugdymo įstaigos, kuri dirba taikydama patirtinio ugdymosi strategiją, bendruomenės nariai. Prieš atliekant apklausą tiriamieji buvo informuoti, kad gauti duomenys bus naudojami tyrimo tikslais, buvo užtikrintas jų privatumas ir konfidencialumas.

Apklausoje metu gauti duomenys yra apdoroti turinio analizės būdu. V. Žydžiūnaitės ir S. Sabaliausko (2017) teigimu, kokybinė turinio analizė atskleidžia naudingos informacijos ugdymo mokslui ir praktikai. Tai padeda suformuoti požiūrį į naują tyrimo objektą ar temą, įvertinti tam tikrą reiškinį. Taip pat šis metodas yra pasirinktas siekiant objektyviai ir sistemiskai išnagrinėti teksto ypatybes, padaryti tinkamas išvadas (Tidikis, 2003).

Tyrimo metu gauti duomenys pateikiami lentelėse, išskiriant kategorijas ir subkategorijas. Šalia kiekvienos subkategorijos yra pateikiami jas įrodantys teiginiai ir dažniai. Fiksuojamas teiginių dažnumas leidžia suvokti pateiktos kategorijos svarbą. Siekiant užtikrinti tyrimo etiką, pateikiant tyrimo duomenis tiriamųjų vardai yra koduojami trumpiniais, pvz., I1 – informantas nr. 1. Laikantis geranoriškumo ir teisingumo principų, informantams pranešta apie jų teisę apsispręsti dėl dalyvavimo atliekamame tyrime (Kardelis, 2002; Žydžiūnaitė, 2011).

Mokinių turimos patirties įprasminimas ugdymo(si) procese: empirinio tyrimo rezultatai

Tyrimo metu, atliekant apklausą, siekta atskleisti, kokiais būdais tyrimo dalyviai įprasmina mo-

kinių turimą patirtį pradinio ugdymo procese. Tyrimo dalyvių teigimu, jie skiria daug dėmesio vaiko turimai autentiškai patirčiai. Tai atspindi šie pateikti atsakymai: *Mūsų mokykloje patirtiniam ugdymui skiriama itin daug dėmesio (I1); Visada didelį dėmesį skiriu vaikų patirčiai išsiaiškinti (I3)* ir kt. Gauti rezultatai, kokiais būdais tyrimo dalyviai įprasmina mokinių turimą patirtį, suskirstyti į kategorijas *pedagogo inici-*

juojamos veiklos būdai (žr. 1 lentelę), kai pedagogas ugdymo(si) procesą organizuoja remdamasis mokinio turima patirtimi ir skatina ją plėsti, ir *mokinio inicijuojamos veiklos būdai* (žr. 2 lentelę), kai mokinys pats aktyviai įsitraukia į ugdymo(si) proceso organizavimą, siedamas jį su savo turima arba norima plėtoti patirtimi.

1 lentelė. *Pedagogo inicijuojamos veiklos būdai (N = 6)*

Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai	Teiginių skaičius
Mokinio patirties išgryninimo veiklos	„Kas savaitę, atidarant savaitės temą, vaikai ant lapelių užrašo, ką jie žino ir ką jie nori sužinoti tam tikra tema“ (I1); „Mokinys, turintis žinių, gali jas laisvai išsakyti, dalintis, pasakoti <...>“ (I2); „Pradžioje visada išsiaiškiname, kas vaikams neaišku. Prisimename apie seniau kalbėtas temas <...>“ (I3); „<...> dažnai atsiranda vaikų, bent kažką žinančių nauja tema, tad visada skiriu dėmesį tam pasidalinimui“ (I5).	6
Veiklos, orientuotos į mokinių turimas patirtis	„Visada atkreipiu dėmesį į vaiko amžių ir galimybes dirbti savarankiškai“ (I2); „<...> žinodamas, kaip vaikai buvo prisilietę prie to dalyko, gali toliau konstruoti ir plėsti jų žinias“ (I3); „Ugdymosi veikla organizuojama atsižvelgiant į vaikų patirtį“ (I4); „<...>temos siejamos su mokinių patirtimi ir kasdieniais įvykiais“ (I6).	4
Praktinės veiklos	„Veiklų metu naudojami praktiniai darbai <...>“, „<...> jei kalbama apie istorinius laikotarpius, mokiniai tyrinėja istorinius šaltinius, atsineša senovinių daiktų, tyrinėja istorinių asmenybių autobiografijas<...>savaitės pabaigoje žinios įtvirtinamos edukacinėje išvykoje į muziejų ar į kitas aplinkas, atitinkančias savaitės tematiką“ (I1); „Atsineša pagamintų darbų, pasidalina tiesiog papasakodami, padaro pristatymus ta tema ir pristato klasės draugams, surašo viską, ką žino minčių žemėlapyje“ (I5).	2
Stimuliacijos ir patirties dienos veiklos	„Diena prasideda nuo siekiamybių laboratorijos“ (I1); „Visos veiklos tą dieną yra integruotos ir tyrinėjamos, išbandydami naujus dalykus kartu ir tvirtiname kitus svarbius gebėjimus“ (I3); „<...> mūsų mokykloje yra savaitinės temos, tad pirmąją dieną yra sudominimas, vaikai kelia klausimus, ką nori ta tema sužinoti. Vaikai taip pat gauna projektines užduotis, kurias atlieka visą savaitę, tad ieško informacijos patys, bendradarbiauja su klasės draugais, mokytoju, patys būna tyrinėtojai, patys projektuoja“ (I5); „Tai diena, kada mokiniai keliauja į muziejus, parodas, edukacines erdves ar kt. Jų metu mokiniai gamina, kuria, eksperimentuoja ir pristatinėja savo projektinius darbus. Gali būti organizuojami susitikimai su specialistais ar tą temą išmanančiais žmonėmis“ (I6) ir kt.	6
Savaitiniai projektai	„Kiekvieną ugdymo savaitę pradėdame atrasdami, atrakindami naują temą, kurią nagrinėsime su mokiniais“ (I6).	1

Gauti tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogai, organizuodami ugdymo veiklas, daug dėmesio skiria *mokinių turimos patirties išgryninimui* (6). Pasak R. J. Sternberg ir L. F. Zkang (2001), patirtinio mokymosi teorija yra apibrėžiama kaip procesas, kurio metu mokomasi keičiantis patirtimi. Informantų įžvalgos dera su mokslininkų pateikta patirtinio ugdymosi teorijos apibrėžtimi. Pedagogai, siekdami identifikuoti mokinio turimą patirtį, skatina ją pasidalyti su visais klasės mokiniais. Tai įrodo šie teiginiai: *<...> vaikas dalinasi savo turima patirtimi <...> (I1), <...> dažnai atsiranda vaikų, bent kažką žinančių nauja tema, tad visada skiriu dėmesį tam pasidalinimui (I5)* ir kt.

Pedagogai, identifikavę mokinių turimą patirtį, gali organizuoti ja pagrįstas veiklas. Toks ugdymas tampa kokybiškesnis, geriau atliepiantis į vaiką orientuoto ugdymosi principus. Vieno informanto teigimu,

<...> vaikų patirtis būna labai skirtinga. Todėl dažnai atsižvelgiama į amžiaus tarpsnio ypatybes, daugumos patyrimą (I4). Taigi, pedagogui tenka kryptingai atsirinkti, į kokią jau turimą mokinių patirtį reiktų atsižvelgti. Tikslingas pedagogo pasirinkimas lemia kokybišką ugdymosi procesą ir mokinių aktyvų įsitraukimą į jį.

Įvairūs autoriai teigia, kad pritaikant turimas ir įgytas žinias praktinėje veikloje jos išlieka ilgalaikėje besimokančiųjų atmintyje (Gudavičius ir Raščiuvienė, 2014; Godvadas, Jasienė ir Malinauskas, 2014). Kiek mažiau dėmesio tyrimo dalyviai, pateikdami atsakymus, skyrė *praktinėms veikloms* (2). Tačiau mokykloje, kurios bendruomenės nariai apklausoje dalyvavo, yra organizuojama *diena stimuliacijai ir patirčiai* (6). Ši diena yra organizuojama visose pradinėse klasėse. Šią dieną, remiantis gautais rezultatais, daug dėmesio skiriama būtent praktinėms veikloms,

ugdymo(si) procesą praplečiančioms išvykoms, eksperimentams, kurių metu mokiniai išbando ir pritaiko tam tikras žinias kontekstualiai. Taip pat, informantų teigimu, stimuliacijai ir patirčiai skirtą dieną gali būti organizuojami susitikimai su specialistais, kurie gerai išmano ugdymo procese nagrinėjamą temą. Tokie susitikimai leidžia mokiniams praplėsti jau turimas savo ir pedagogų suteikiamas žinias. Taip skatinamas mokinių supratimas, jog konstruojant žinojimą galima remtis skirtingais šaltiniais, iš tiesiogiai su ugdymo procesu nesusijusio žmogaus taip pat galima sužinoti kažką įdomaus ir unikalaus. Susitikimai su specialistais padeda mokiniams ugdytis bendravimo įgūdžius. Ugdytiniais yra įdomiau mokytis iš žmogaus, kuris suteikia mokiniams naudingų žinių, remdamasis savo asmenine patirtimi. Mokiniai labiau įsitraukia į ugdymo(si) procesą, jis jiems tampa kitoniškas ir patrauklus.

Stimuliacijai ir patirčiai skirtoje dienoje pedagogas tampa gan pasyviu ugdymo(si) proceso veikėju, mokinio pagalbininku, kuris konsultuoja ir nukreipia teisinga ugdymosi linkme. Vienas iš informantų šią dieną pradeda nuo *siekiamybių laboratorijos* metodo: *Diena prasideda nuo siekiamybių laboratorijos. Kiekvieną dieną aptariame tikslus, kuriuos turėsime įgyvendinti. Mokiniai patys išsikelia porą tikslų. Juos užrašo į specialius sąsiuvinius, o bendrus klasės tikslus mokytoja užrašo lentoje. Tada tariamasi, kaip tų tikslų geriausia pasiekti. Sudaromos sąlygos ir galimybės, parenkamos priemonės. Dienos pabaigoje mokiniai įsivertina, kaip pavyko pasiekti savo užsibrėžtus tikslus. Reflektuoja „dienos naujienų“ veikloje (11).* Remiantis informanto pasakojimu, pastebima, kad mokiniai tampa aktyviais mokymosi proceso dalyviais jau nuo jo pradžios – tikslų kėlimo. Mokiniams savarankiškai išsikeliant ugdymosi tikslus, jie yra labiau motyvuoti juos įgyvendinti. Informantai teigia, kad mokiniai aktyviai įsitraukia į šios dienos veiklas, kai gali plėtoti savo turimas žinias bei įgyti naujos patirties: *Dažniausiai tą dieną pamirštame apie pertrauką, nes būname įnikę į procesą, paruošiame reikalingos medžiagos tyrinėjant, vykstame į edukacijas, tyrinėjame aplinką ir kita (13).* Šis teiginys įrodo, kad mokiniams plėtoti savo turimas patirtis, pritaikyti turimas ir įgytas žinias atliekant praktines veiklas, eksperimentus, bandymus yra svarbu ir įdomu. Tokios

veiklos didina mokinių mokymosi motyvaciją, padeda ugdytis tyrimines ir kt. kompetencijas.

Tyrimė dalyvavusi pradinės mokyklos vadovė plačiau pakomentavo *savaitinių projektų* metodą, kurio metu taip pat pasireiškia mokinių patirtinis ugdymas(is). Šį metodą tyrimo dalyvė apibūdino taip: *Kiekvieną ugdymo savaitę pradedame atrasdami, atrakindami naują temą, kurią nagrinėsime su mokiniais. Patys vaikai užduoda jiems rūpimus ir opius klausimus ta tema, sutariame, kur, kaip ir kada juos nagrinėsime, susiedami su įvairiais mokomaisiais dalykais (16).* Pažymėtina, kad taikant *savaitinių projektų* metodą yra svarbu, kad patys vaikai aktyviai įsitrauktų į ugdomąją veiklą, užduotų klausimus. *Savaitinių projektų* metodo metu viena tema yra integruojama daugumos mokomųjų dalykų pamokose: *<...> nagrinėdami temą „Laiškas“ pirmos klasės mokiniai labai domėjosi, kaip keliauja laišakai, iš kur gali sužinoti savo pašto kodą bei kaip veikia paštomatai. Nagrinėdami įvairius laišku keliavimo būdus mokėmės apskaičiuoti atstumą, trukmę. Norėdami teisingai užrašyti adresus ant vokų, mokiniai tobulino kompiuterinio raštingumo gebėjimus, mėgindami patys savo pašto kodą atrasti internete. Rašymo įgūdžius stipriai rašydami laiškus tėveliams, o savaitę vainikavusi išvyka į paštą padėjo įtvirtinti jau turimas žinias apie pašto istoriją, filateliją, įvairius laišku keliavimo būdus bei patiems praktiškai išbandyti paštomatus! (16).* Nagrinėjant vieną temą visų mokomųjų dalykų metu mokiniams sudaromos galimybės susipažinti su ja giliau, įvairiapusiškiau, atlikti daugiau praktinių užduočių bei įgyti naudingos patirties. Mokiniai yra skatinami domėtis analizuojama tema remdamiesi įvairiais šaltiniais. Organizuojant savaitinius projektus yra akcentuojamos ir mokinių išvykos. Jų metu mokiniai susipažįsta su ugdymo procese analizuojamais objektais ir procesais praktiškai, naujoje aplinkoje. Per šias išvykas mokiniai įtvirtina ir apibendrina visą savaitę kauptas žinias.

Analizuojant *mokinio inicijuojamos veiklos būdus* yra išskirtos keturios subkategorijos, nurodančios, kad ugdytiniai *teikia pasiūlymus ugdymo(si) veikloms (2)*, ugdymo(si) procese *kelia rūpimus klausimus (2)* ir *mokymosi tikslus (1)*, *dalijasi turima patirtimi (2)* (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. *Mokinių inicijuojamos veiklos būdai (N = 6)*

Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai	Teiginių skaičius
Pasiūlymų ugdymo(si) veikloms teikimas	„Teikia pasiūlymus veikloms“ (I1); „Kiekvienas mokinys, turintis idėjų, minčių, žinių, gali jas laisvai išsakyti, dalintis, pasakoti, įgyvendinti komandose“ (I2).	2
Rūpimų klausimų kėlimas	„<...> keliami nauji klausimai <...>“ (I3); „Nagrinėjant savaitės temą vaikai kelia jiems rūpimus klausimus, o temos siejamos su mokinių patirtimi ir kasdieniais įvykiais“ (I6).	2
Mokymosi tikslų kėlimas	„Mokiniai patys išsikelia porą tikslų“ (I1).	1
Turimos patirties dalijimasis	„Mokiniai dalinasi savo žiniomis, patirtimi <...>“ (I4); „<...> vaikai pasidalina, ką jau žino, kokia jų patirtis“ (I5).	2

Gauti tyrimo rezultatai atskleidžia, kad pedagogai sudaro palankias sąlygas mokiniams aktyviai įsitraukti į ugdymosi veiklų organizavimą. Mokinių siūlymai, klausimai, keliami tikslai inicijuoja ugdymo(si) procesą, leidžia išgryninti problemas, susijusias su vaikų patirtimi. Kartu su mokytoju sprendami jiems svarbios problemos, mokiniai jaučiasi lygiateisiai ugdymo(si) proceso dalyviai. Toks mokinių įsitraukimas į ugdymosi veiklų organizavimą, keliant mokymosi tikslus ir rūpimus klausimus, didina mokymo(si) motyvaciją, kuri turi teigiamos įtakos mokinio akademiniam ir bendriesiems pasiekimams.

Mokiniai, dalydamiesi savo asmenine patirtimi su bendramoksliais, plečia bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimus, supranta savo ir kito asmens autentiškos patirties svarbą. Toks supratimas leidžia formuoti aukštą mokinių savivertę. Kuriami bendradarbiavimo gebėjimų pagrindai svarbūs ne tik esamame ugdymosi etape, bet ir ateityje, mokantis, įgyjant naujos patirties, dalijantis ja su įvairių komandų nariais.

Išvados

1. Ugdymo mokslo teoretikai ir praktikai vis aktyviau ieško į vaiką, jo patirtį orientuoto ugdymo priemonių. Viena iš ugdymo(si) strategijų, svarbiausiu ištekliumi laikanti mokinio autentišką patirtį, yra patirtinis mokymasis. Jis grindžiamas konstruktyvizmo teorijos idėjomis, išryškinančiomis mokinio patirties sąveiką su supančia aplinka, įgytomis žiniomis. Patirtinio mokymosi privalumus akcentuojantys mokslininkai pabrėžia, kad žinios, besiremiančios mokinio patirtimi, išlieka jo ilgalaikėje atmintyje. Taip pat pažymima, kad patirtinio mokymosi procesas skatina motyvaciją mokytis, nes mokiniams leidžiama aktyviai eksperimentuoti, tyrinėti, taikyti patirtį ir žinias naujuose kontekstuose.
2. Remiantis gautais tyrimo rezultatais galima teigti, kad ugdymo įstaigoje, kurioje buvo atliktas tyrimas, mokinio autentiškai patirčiai yra skiriama daug dėmesio. Pedagogai, siekdami įprasminti

mokinių turimą patirtį ugdymo(si) procese, naudoja įvairius būdus. Tyrimo dalyviai ypač pabrėžė dienos, skirtos stimuliacijai ir patirčiai, svarbą. Jos metu mokiniai dažnai keičia įprastinę aplinką, mokosi bendraudami su įvairiais žmonėmis, reflektuoja įgytą patirtį.

3. Atskleista, kad siekiant įprasminti turimą patirtį yra svarbus ir mokinio aktyvus veikimas organizuojant ugdymo(si) procesą. Dažnai mokiniai įsitraukia į ugdymosi proceso organizavimą jau jo pradžioje – keldami mokymosi tikslus, susijusius su jų patirtimi. Mokinių aktyvumas taip pat reiškiasi teikiant pasiūlymus mokymosi veikloms, dalijantis savo patirtimi, užduodant rūpimus klausimus, kurie ugdymosi procese yra analizuojami. Skatinant mokinių aktyvumą jiems sudaromos palankios sąlygos suprasti savo autentiškos patirties svarbą, jos, kaip esminio mokymosi išteklio, reikšmę.

Literatūra

1. Barkauskaitė, M., Brandišauskienė, A., Chodzkienė, L., Ignatova, N., Kaušylienė, A., Martišauskienė, E., Mazlaveckienė, G., Mečkauskienė, R., Rauckienė-Michaelsson, A., Monkevičius, J., Navickienė, V., Pukevičiūtė, V. J., Survutaitė, D., Vasiliauskas, R., 2015, *Edukologijos inžinerijos link: teorijos ir praktikos sanglauda*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.
2. Braslauskienė, R., Norvilienė, A., Šmitienė, G., Vismantienė, R., 2018, *Patirtinis ugdymas(is) vaikystėje: šiuolaikinės medijos ir informacinių technologijų galimybės*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
3. Gaižauskaitė, I., Valavičienė, N., 2016, *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. Vilnius: VĮ „Registrų centras“.
4. Gudinavičius, B., Raščiuvienė, O., 2014, Socialinio darbo studijų programos studentų mokymosi iš patirties procesas: siekiai, įgytos patirtys ir įveikos. In *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje / Studies in Modern Society*. Nr. 5(1). P. 24–32.
5. Kladder, J., 2018, Dewey's Experience and Education: Applications to Fieldwork Experiences in Music

- Teacher Education. *Visions of Research in Music Education*. No. 32. P. 1–25.
6. Luckner, J. L., Nadler, R. S., 1997, *Processing the Experience: Enhancing and Generalizing Learning*. Dubuque: Kendall Hunt.
 7. Mellow, G. O., 2015, Cultivating a Community of Excellence. *Journal of the National Collegiate Honors Council*. No. 16(2). P. 65–69.
 8. Monkevičienė, O., Sakadolskis, E. A., Bruzgelevičienė, R., Jakavonytė-Staškuvienė, D., Salienė, V., Toleikytė, N., & Zaleskienė, I., 2014, *Ugdymo paradigmų iššūkiai didaktikai: kolektyvinė monografija* [Ona Monkevičienė, Emilija Sakadolskienė, Ramutė Bruzgelevičienė, Daiva Jakavonytė-Staškuvienė, Vilija Salienė, Nijolė Toleikytė, Nijolė Cibulskaitė, Dalia Survutaitė, Snieguolė Vaičekauskienė, Irena Zaleskienė, Jūratė Baranova, Liutauras Degėsys, Vida Kazragytė, Henrika Šečkuvienė, Birutė Banevičiūtė]. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.
 9. Muszynska, A., Urpi, C., Galazka, A., 2017, Teacher Education through Drama. CLIL Practice in the Spanish Context. *Estudios Sobre Educacion*. No. 32. P. 179–195.
 10. Sternberg, R. J., & Zhang, L. F. (Eds.), 2014, *Perspectives on thinking, learning, and cognitive styles*. New York, NY: Routledge.
 11. *Ugdymas(is) paradigmų kaitoje*, 2016. Vilnius: ŠMM ŠAC. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/Ugdymas%20paradigm%C5%B3%20kaitoje.pdf>
 12. Tidikis, R., 2003, *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: LTU.
 13. Voukelatou, G., 2019, The Contribution of Experiential Learning to the Development of Cognitive and Social Skills in Secondary Education: A Case Study. *Education Sciences*. No. 9.
 14. Warren, J., Hof, K., McGriff, D., & Morris, L., 2012, Five Experiential Learning Activities in Addictions Education. *Journal of Creativity in Mental Health*. No. 7(3). P. 272–288.
 15. World Economic Forum. (2016, January). The future of jobs: Employment, skills and workforce strategy for the fourth industrial revolution. In *Global Challenge Insight Report, World Economic Forum*, Geneva.
 16. Žydžiūnaitė, V., 2011, *Baigiamojo darbo rengimo metodologija: mokomoji knyga*. Kaunas: Vitae Litera.
 17. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S., 2017, *Kokybiniai tyrimai. Principai ir metodai*. Vilnius: Vaga.

Summary

THE WAYS TO MAKING THE STUDENT'S AUTHENTIC EXPERIENCE MEANINGFUL IN THE PROCESS OF PRIMARY EDUCATION

Jovita Povilaitytė, Jurgita Lenkauskaitė

Recently, with an increasing focus on child-centered education, strategies to make the child's experience meaningful in the educational process are being sought. One of the educational strategies, that highlights the importance of the child's experience best, is experiential learning. The experiential education strategy emphasizes learning, through the activities that develop each child academically, physically, culturally and spiritually in the educational institution and community, supports him or her, giving the child the opportunity to benefit from his or her experience (Luckner, Nadler, 1997; Braslauskienė, Norvilienė, Šmitienė, Vismantienė, 2018). Foreign and Lithuanian authors have been increasingly theoretically substantiating the importance of students' authentic experience in the educational process. However, there is a lack of research that reveals the ways in which the student's authentic experience can be made meaningful already in the process of primary education, when the foundations of learning that remain relevant throughout life are laid. Therefore, the aim of the present research is to reveal the ways in which the student's authentic experience can be made meaningful in the process of primary education. In order to achieve the research aim a written survey was conducted, in which the teachers and the head of the institution, where the principles of experiential learning were actively applied in the process of primary education, participated (6 informants in total). Qualitative content analysis was chosen for research data analysis. The analysis of data obtained in this empirical research revealed that in the educational institution, where the research was conducted, much attention is paid to the student's authentic experience. In order to make students' experience meaningful in primary education, various learning methods, that help to identify the experience the students already have and develop it, were used. According to the teachers, the process of making the students' experience meaningful is especially evident in the activities of the day allocated for stimulation and experience. On this day, students examine, experiment, apply the knowledge they have and acquire in practice and go on trips, during which they consolidate the acquired knowledge. It was revealed that in order to give meaning to the experience the student has, it is important for the student to be active in both the activities initiated by teachers and in children's contribution to the organization of the educational process.

Keywords: *the student's experience, ways of making experience meaningful, primary education.*

Santrauka

**MOKINIO AUTENTIŠKOS PATIRTIES ĮPRASMINIMO BŪDAI
PRADINIO UGDYMO PROCESĖ***Jovita Povilaitytė, Jurgita Lenkauskaitė*

Pastaruoju metu vis plačiau kalbant apie į vaiką orientuotą ugdymą(si), ieškoma strategijų, leidžiančių ugdymo procese įprasmingi autentišką vaiko patirtį. Viena iš ugdymo(si) strategijų, geriausiai išryškinančių vaiko patirties reikšmę, yra patirtinis mokymasis. Patirtinio ugdymo strategijoje pabrėžiamas mokymasis, kuris pasitelkia veiklą, siekiant kiekvieną vaiką ugdyti akademiškai, fiziškai, kultūriškai ir dvasiškai jį palaikančioje ugdymo įstaigoje, bendruomenėje, sudarant vaikui galimybę pasinaudoti jo turima patirtimi (Luckner, Nadler, 1997; Braslauskienė, Norvilienė, Šmitienė, Vismantienė, 2018). Užsienio ir Lietuvos autoriai vis dažniau teoriškai pagrindžia mokinių autentiškos patirties svarbą ugdymo procese. Vis dėlto trūksta tyrimų, atskleidžiančių, kokiais būdais mokinio turimą autentišką patirtį galima įprasmingi jau pradinio ugdymo procese, kai dedami mokymosi pagrindai, išliekantys svarbūs visą gyvenimą. Dėl to šiame tyrime yra keliamas tikslas atskleisti, kokiais būdais galima įprasmingi mokinio autentišką patirtį pradinio ugdymo procese. Tyrimo tikslui pasiekti atlikta apklausa raštu, kurioje dalyvavo įstaigos, aktyviai taikančios patirtinio mokymosi principus pradinio ugdymo procese, pedagogai ir vadovė (iš viso 6 informantai). Tyrimo duomenims analizuoti pasirinkta kokybinė turinio analizė. Empirinio tyrimo metu gautų duomenų analizė atskleidė, kad ugdymo įstaigoje, kurioje buvo atliktas tyrimas, mokinio autentiškai patirčiai yra skiriama daug dėmesio. Siekiant įprasmingi mokinių turimą patirtį pradinio ugdymo procese naudojami įvairūs mokymosi būdai, padedantys identifikuoti jau turimą mokinių patirtį ir ją plėtoti. Pedagogų nuomone, mokinių patirties įprasmingimas ypač pasireiškia dienos, skirtos stimuliacijai ir patirčiai, veiklose. Šią dieną mokiniai tyrinėja, eksperimentuoja, pritaiko turimas ir įgytas žinias praktiškai, vyksta į išvykas, kurių metu įtvirtina įgytas žinias. Atskleista, kad siekiant įprasmingi mokinio turimą patirtį yra svarbus mokinio aktyvus veikimas tiek pedagogų inicijuotose veiklose, tiek ir vaikams prisidedant prie paties ugdymo(si) proceso organizavimo.

Prasminiai žodžiai: *mokinio patirtis, patirties įprasminimo būdai, pradinis ugdymas.*

Įteikta 2020 05 06
Priimta 2020 05 18